

izdavač LOM / Beograd • za izdavača / oprema Flavio Rigonat
štampa Caligraph / Beograd • tiraž 300 • Beograd / 2023.

ISBN 978-86-7958-342-0

MIHAIL BULGAKOV
MORFIJUM
ZAPISI MLADOG LEKARA
ROMAN

L O M
BEOGRAD / MMXXIII

naslov originala

Михаил Булгаков

Морфий – Записки юного врача

preveo s ruskog

Milan Čolić

urednik izdanja / lektor

Flavio Rigonat

ZAPISI MLADOG LEKARA

007 PEŠKIR SA IZVEZENIM PETLIĆEM

023 VATRENO KRŠTENJE

035 ČELIČNO GRLO

046 MEČAVA

062 MRKLI MRAK

074 IZGUBLJENO OKO

091 ZVEZDASTA OSPA

109 UBIO SAM

124 MORFIJUM

1. PEŠKIR SA IZVEZENIM PETLIĆEM

Ako se čovek nije vozio kočijama po zabačenim seoskim putevima, onda o tome nemam šta ni da mu pričam: ionako me neće shvatiti. A onoga ko se vozio neću ni da podsećam.

Reći ću ukratko: četrdeset vrsta koje odvajaju oblasni grad Gračevku od Murjevske bolnice, prelazili smo kočijaš i ja tačno za dan i noć. Štaviše, neobično tačno: u dva sata popodne 16. septembra 1917. godine bili smo kod poslednje brašnjare na granici tog fenomenalnog grada Gračevke, a u dva sata i pet minuta 17. septembra te iste nezaboravne 17. godine stajao sam na izgaženoj travi omeškaloj od septembarske kišice, u dvorištu Murjevske bolnice. Stajao sam i izgledao ovako: noge udrvenjene, i to do te mere da sam u mislima, tu, u dvorištu, prelistavao stranice udžbenika, tupo se trudeći da se prisetim postoji li odista bolest od koje čoveku mišići odrvene, ili mi se to pričinilo u jučerašnjem snu u Grabilovki? Kako li se ona, prokletnica, zove na latinskom? Svaki od tih mišića boleo me je nepodnošljivim bolom koji je podsećao na zubobolju. O prstima na nogama da i ne govorim – oni više nisu mogli da se pomere u čizmama, ležali su mirno i nalikovali drvenim patrljcima. Moram da priznam da sam u nalu malodušnosti prokleo šapatom medicinu i svoju izjavu koju sam pre pet godina dao rektoru univerziteta. Iz

neba je sipilo kao kroz sito. Kaput mi je nabubrio kao sunđer. Prstima desne ruke uzalud sam pokušavao da uhvatim ručku kofera i na kraju sam pljunuo u mokru travu. Prsti ništa nisu mogli da uhvate, i ponovo sam se, nabijen raznoraznim znanjima iz interesantnih medicinskih knjižica, prisetio bolesti – paralize. „Paralysis“, rekoh očajnički u sebi, đavo će ga znati zašto.

– Va. . . vašim putevima – prozborih drvenim modrim usnama – čovek treba da na. . . navikne da se vozi.

Bez razloga sam besno gledao kočijaša, iako on uopšte nije bio kriv zbog takvog puta.

– Eh. . . družte doktore – odgovori kočijaš koji je takođe jedva pomerao usne ispod svetlih brčića – petnaest godina se vozim, a nikako ne mogu da se priviknem.

Stresao sam se, obuhvatio mračnim pogledom belu, ogoljenu jednospratnicu, nekrečene drvene zidove kućice asistenta, svoju buduću rezidenciju – jednospratnu, izuzetno čistu kućicu sa mrtvim, zagonetnim prozorima, i duboko uzdahnuo. I nejasno mi je tada promakla u glavi umesto latinskih reči slatka rečenica, koju je u mozgu oammljenom od truckanja i hladnoće pevao debeljuškasti tenor modrih bedara:

„. . . Zdrav da si . . . dome sve-ti . . .“

Zbogom, zbogom, zlatno-crveni Boljšoj teatre, Moskvo, izlozi. . . ah, zbogom.

„Kožuh ću idući put navući. . .“ pomislih u besnom očajanju i cimnuh kofer nesavrtljivim rukama – ja. . . iako će sledeći put biti već oktobar. . . a onda možeš i dva da navučesh. A pre nego nego što prođe mesec dana neću krenuti, neću otići u Gračevku. . . Možete misliti. . . jer morao sam da prenoćim! Dvadeset vrsta smo prešli i našli smo

se u grobnoj tmuni . . . noć . . . u Grabilovki smo morali da prenoćimo . . . učitelj nas je pustio . . . A jutros smo krenuli oko sedam. . . i eto voziš se. . . gospode bože moj. . . spori-rije nego da pešačiš. Jedan točak upadne u jamu, drugi se diže u vazduh, kofer na noge – tras. . . posle na stranu, pa na drugu, onda nosem napred, zatim potiljkom. A odozgo sipi li sipi i kosti se kočane. Pa zar bih mogao da poveru-jem da sredinom sivkastog, kiselkastog septembra čovek može da se smrzava napolju kao za ljute zime?! A ono, može. I dok umireš laganom smrću, vidiš uvek i stalno je-dno te isto. Sa desne strane grbavo oglodano polje, sa leve jadni šumarak, a kraj njega sivkaste nikakve kolibe, jed-no pet ili šest komada. I čini se da u njima nema ni žive du-še. Tišina, tišina unaokolo. . .“

Kofer mi se konačno prepustio. Kočijaš se navalio na njega stomakom i gurnuo ga pravo ka meni. Hteo sam da ga uhvatim za kaiš, ali ruka mi je odbila poslušnost i moj naduveni saputnik što mi je dojadio sa knjigama i raznim stvarčicama, sručio se pravo na travu dokačivši me po no-gama.

– Eh, gospo . . . – poče kočijaš preplašeno, ali ja se nisam bunio – noge su mi ionako bile takve da sam jed-nostavno mogao da ih bacim.

– Ehej, ima li koga? Ehej! – povika kočijaš i poče da lu-pa rukama kao pevac krilima. – Ehej, doktora sam doveo!

Tada se u tamnim staklima asistentove kućice poja-više lica, priljubiše se na njih, lupnuše vrata i eto ja ugle-dah kako preko trave prema meni poče da se batrga čo-vek u iscepanom kaputiću i čizmama. On sa poštovanjem i brzo smače kačket pritrčavši mi na dva koraka, stidljivo se osmehnu i promuklim glasom me pozdravi:

- Dobar dan, družite doktore.
- Ko ste vi? – upitah ga.
- Ja sam Jegorič – predstavi se čovek – ovdašnji čuvar. Čekamo vas mi, čekamo. . .

I odmah se prihvati kofera, baci ga na rame i ponese. Ja počeh da hramljem za njim, bezuspešno pokušavajući da gurnem ruku u džep pantalona, da izvučem buđelar.

Čoveku u stvari nije mnogo toga potrebno. A pre svega potrebna je vatrica. Krenuvši u murjevsku zabit, davao sam sebi reč još u Moskvi da ću se solidno ponašati. Moja mladolikost trovala mi je postojanje na prvim koracima. Svakome sam morao da se predstavljam:

- Doktor taj i taj.

I svako bi obavezno dizao veđe i pitao:

- Zar? A ja sam mislio da ste još uvek student.

- Ne, završio sam – natmureno bih odgovarao i mislio: „Trebalo bi naočare nositi, eto u čemu je stvar“. Ali nije bilo razloga da nosim naočare, oči su mi bile zdrave, i njihova prozračnost još nije bila zamagljena životnim iskustvom. Nemajući mogućnosti da se branim od svakodnevnih snishodljivih i nežnih osmejaka pomoću naočara, potrudio sam se da razradim poseban manir koji je izazivao poštovanje. Trudio sam se da govorim odmereno i resko, nagle pokrete sam po mogućnosti izbegavao, nisam trčao kako trče ljudi kada imaju dvadeset tri godine, i koji su završili univerzitet, već sam se trudio da koračam. Išlo mi je sve to prilično loše, kako to sada vidim, posle mnogo godina.

U datom trenutku narušio sam taj svoj nepisani kodeks ponašanja. Sedeo sam, zgrbivši se, sedeo samo u čarapama i to ne negde u kabinetu, već sam sedeo u kuhinji

i kao poklonik ognja, nadahnuto i strastveno se naginjao ka brezovim oblicama koje su plamtele u šporetu. Sa leve strane bila je izvrnuta kačica, a na njoj moje cipele, očerupani pevac okrvavljene šije i gomila njegovog raznobojnog perja. Stvar je bila u tome što sam još u stanju skočanja uspeo da obavim čitav niz aktivnosti koje je od mene zahtevao sam život. Oštronosu Aksinju, Jegoričevu ženu proizveo sam u svoju kuvaricu. Kao posledica toga, u njenim rukama poginuo je pevac. Njega je trebalo da pojedem. Sa svima sam se upoznao. Asistent se zvao Demjan Lukič, babice – Pelageja Ivanovna i Ana Nikolajevna. Obišao sam bolnicu i sasvim se uverio da je instrumentarij u njoj izuzetno bogat. Uz to, bio sam prinuđen i da priznam (u sebi, razume se) da mi primena mnogih sjajnih, blistavih instrumenata, nije poznata. Ne samo da ih nisam držao u rukama, već ih čak, otvoreno to priznajem, nisam ni video.

– Hm – značajno sam promumlao – a instrumentarij vam je zaista izuzetan. Hm. . .

– Kako da ne – slatkim glasom reče Demjan Lukič – to je sve zahvaljujući naporima vašeg prethodnika Leopolda Leopoldoviča. Jer on je od jutra do večeri operisao.

Tu me obli ledeni znoj i tužno pogledah bleštave površine ormarića.

Posle toga smo obišli prazne sobe, gde sam se uverio da se u njima lako može smestiti četrdesetak ljudi.

– Kod Leopolda Leopoldoviča ponekad je ležalo i pedeset – utešio me je Demjan Lukič, a Ana Nikolajevna, žena s runom prosede kose, reče:

– Vi ste, doktore, tako mladoliki, tako mladoliki. . . Pravo čudo. Ličite na studenta.

„Fuj, dovraga“ pomislih, „kao da su se dogovorili, na časnu reč!“

I progundah suvo kroz zube:

– Hm... ne, ja sam... to jest, jesam... da, mladolik... .

Posle smo sišli u apoteku i odmah sam primetio da u njoj nije bilo samo ptičjeg mleka. U dvema mračnim prostorijama jako je mirisalo na trave, a na policama je bilo što god poželiš. Bili su tu čak i patentirani inostrani lekovi i... da li je uopšte potrebno dodavati da za njih nikada nisam ništa ni čuo?

– Leopold Leopoldovič ih je poručio – ponosito je izvestila Pelageja Ivanovna.

„Pravi genije beše taj Leopold“, pomislih i obuze me poštovanje prema tajanstvenom Leopoldu koji je napustio mirno Murje.

Čoveku je osim vatre potrebno još i da se snađe. Petla sam već odavno pojeo, slamaricu je za mene nabio Jegorič, prekrio je čaršavom, gorela je lampa u kabinetu moje rezidencije. Sedeo sam i kao začaran posmatrao treće dostignuće legendarnog Leopolda: orman je bio nabijen knjigama. Samo priručnika iz hirurgije na ruskom i nemačkom jeziku nabrojao sam na brzu ruku tridesetak toмова. A interna! Predivni atlas kožnih oboljenja!

Primalo se veče i počeo sam da se snalazim.

„Ni za šta ja nisam kriv“, mislio sam uporno i mučno, „imam diplomu, imam petnaest petica. Upozoravao sam još u onom velikom gradu da želim da pođem kao drugi lekar. Ne. Oni su se smeškali i govorili: „Snaći ćete se“. Eto, sad čovek treba da se snađe. A ako mi dođe neko s kilom? Objasnite mi kako da se snađem s tim? A posebno, kako će se osećati bolesnik s kilom u mojim rukama? Da

li će se on snaći na onome svetu (osetio sam hladnu jezu uz kičmu). . .

A gnojavi apendicitis? Ha! A difterično začepljenje grla kod seoske dece? Kada je indikovana traheotomija? Pa i bez traheotomije biće mi jako dobro. . . A. . . a. . . porođaji! Porođaje sam nekako zaboravio! Nepravilni položaji. Šta tu da radim? A. . .? Kako sam ja lakomislen čovek! Trebalo je odbiti da pođem u ovo mesto. Trebalo je. Trebalo je da pronađu nekakvog Leopolda.“

U sumrak sam počeo tužan da šetam kabinetom. Kada sam se poravnao sa lampom, ugledah kako u bezgraničnoj tmimi polja, pored odraza lampe u prozoru promiče moj bleđi lik.

„Ličim na Dimitrija Samozvanca“, najednom glupo pomislih i ponovo sedoh za sto.

Jedno dva sata sam se tako u samoći mučio dok nervi više nisu mogli da izdrže sve strahove koje sam smislio. Tada počeh da se umirujem, pa čak i da stvaram nekakve planove.

Dobro. . . oni kažu da je sad pregleda jako malo. Po selima obrađuju lan, putevi su neprohodni. . . „Tada će ti kilu i doneti – lupi surovi glas u mozgu – jer po lošem putu čovek sa kijavicom (lako oboljenje) neće krenuti, a kilu će dovući, budi u to siguran, drag moj kolega doktore.“

Glas nije bio glup, zar ne? Trgao sam se.

„Ćuti“, naredih tom glasu, „ne mora obavezno da bude baš kila. Kakva je to pa sada neurastenija?“

„Dao si reč, sad se snađi“, sarkastično odgovori glas.

Dobro . . . od priručnika se neću odvajati . . . Ako treba nešto prepisati, dok perem ruke mogu sve da promislim. Priručnik će biti otvoren na knjizi za upisivanje bolesni-

ka. Prepisaću korisne, ali lake miksture. Na primer, natrij salicilici 0,5 po jedan prašak tri puta dnevno. . .

„Soda se takođe može prepisati!“ – očigledno mi se podsmevajući, javio se moj unutrašnji sagovornik.

Kakve veze sa tim ima soda? Prepisaću ipekakuanu takođe. . . na 180. Ili na dve stotine. Molim lepo.

I tada sam, iako niko nije zahtevao od mene ipekakuanu, malodušno prelistao priručnik za recepture, proveo ipekakuanu, a usput mahinalno pročitao o tome da na svetu postoji nekakav tamo „insipin“. On nije ništa drugo do „sulfat etera kinindiglikolske kiseline.. . Ispostavlja se da nema ukus kinina! Ali čemu on? I kako se prepisuje? Da li je to prašak? Đavo ga odneo!

„Insipin neka ostane insipin, a šta da radim sa kilom?“ uporno je insistirao strah u obliku glasa.

„U kadu ću ga strpati“, besno sam se branio, „u kadu. I pokušaću da je vratim na njeno mesto.“

„Uklještenu kilu, anđele moj! Kakve crne kupke! Uklještenu“, demonski je pevao strah. „Treba je operisati. . .“

Tu sam se predao i umalo da zaplačem. Uputio sam čak i molitve tmimi iza prozora: sve drugo, samo ne uklještenu kilu!

A umor je pevušio:

„Lezi da spavaš, zlehudi eskulape. Ispavaćeš se, a izjutra ćeš videti šta je šta. Smiri se, mladi neurasteničaru. Pogledaj – mirna je tmina iza prozora, spavaju zaleđena polja, nema nikakve kile. A izjutra ćemo već videti. Snaći ćeš se već . . . Spavaj. . . Ostavi taj atlas . . . Svejedno sada ništa nećeš shvatiti. Prsten kile. . .“

Nisam shvatio kako je uleteo. Sećam se samo da je reza na vratima zatandrkala. Aksinja pisnu, a pod prozorom zaškripaše taljige.

Gologlav, u razdrljenom kožuhu, opuštene bradice, izbezumljenih očiju.

Prekrstio se, pao na kolena i lupio čelom o pod. On to meni.

„Gotov sam“, tužno pomislih.

– Šta vam je, šta vam je, šta vam je! – počeh da mrmrljam i povukoh ga za sivi rukav.

Lice mu se iskosi i on mucajući počeh da mumla skakutave reči:

– Gospodine doktore. . . gospodine. . . jedinica, jedinica. . . jedinica! – zavapi on najednom mladalački zvonko, tako da je zadrhtao abažur na lampi. – Ah, gospode. . . Ah. . .

On očajno počeh da krši ruke i da lupa čelom o daske kao da je hteo da razbije pod. Zašto? Zašto takva kazna? Čime smo ga naljutili?

– Šta je? Šta se desilo? – povikah, osećajući da mi se lice ledi.

On skoči na noge, baci se i prošapta ovako:

– Gospodine doktore. . . šta hoćete. . . novac ću vam dati . . . Novac uzmite koliko hoćete. Koliko hoćete. Hranu ćemo vam donositi. . . Samo da ne umre. Samo da ne umre. Ako bogalj ostane – neka. Neka! – vikao je prema tavanici. – Dosta da se prehrani, neka.

Bledo Aksinjino lice visilo je u crnom kvadratu vrata. Tuga se obavi oko mojeg srca.

– Šta je? Šta? Govorite! – povikah glasom punim bola.

Smirio se i šapatom, kao najveću tajnu, rekao mi, a oči mu postadoše bezdane:

– U stupu je pala . . .

– U stupu . . . u stupu ? . . . – ponovih ja. – Šta je to?

– Lan su, lan su trli. . . gospodine doktore. . . – šapatom mi objasni Aksinja – stupica . . . njom se lan tre. . .

„Kakav početak! Eto! O, zašto sam uopšte došao ovamo!“ užasnuto pomislih.

– Ko?

– Kći – odgovori on šapatom, a zatim povika: – Pomozite! – I ponovo se sruči, a ravno ošišana kosa pade mu na oči.

Dvokraka lampa – „munja“ – sa iskrivljenim čvrstim abažurum gorela je snažno. Na operacionom stolu, na beloj mušemi koja je mirisala na sveže, ugledah je i kila mi nestade iz sećanja.

Svetla, neznatno riđkasta zamršena kosa padala je sa stola kao sasušena krpa. Kika je bila ogromna, a kraj joj je doticao pod.

Cicana suknja bila je iscepana, a krv na njoj raznobojna – mrlja mrka, mrlja masna, purpurna. Svetlost „munje“ učinila mi se žuta i živa, a njeno lice – kao da je od papira, belo, nos špicast.

Na njenom belom licu, gipsana i nepokretna, gasila se odista izuzetna lepota. Ne sreće se uvek, niti često takvo lice.

U operacionoj sali desetak sekundi vladala je potpuna tišina, ali se iza zatvorenih vrata čulo kako je neko pri-
gušeno povikao, i stalno lupao glavom.

„Poludeo je“, pomislih, „a sestre ga, znači, napijaju. . . Zašto je tako lepa? Mada su njegove crte lica pravilne. . . Sigurno joj je majka bila lepa . . . On je udovac . . .“

– On je udovac? – mahinalno prošaptah.

– Udovac – tiho odgovori Pelageja Ivanovna.

Tada je Demjan Lukič reskim, kao zlobnim pokretom odozdo pa do gore pocepao suknju i najednom je razgolitio. Pogledao sam, a ono što sam ugledao premašilo je sva moja iščekivanja. Leve noge u stvari nije ni bilo. Počev od zdrobljenog kolena bila je krvava rita, crveni samleveni mišići i oštri komadići smrskanih kostiju. Desna je bila prelomljena u potkolenici tako da su obe polomljene kosti virile kroz probijenu kožu. Zbog toga je njeno stopalo beživotno i nekako zasebno ležalo izvrnuto na stranu.

– Da – tiho prozbori asistent i učuta.

Tada sam došao k sebi i prihvatio joj se pulsa. U ledenoj ruci nije ga bilo. Tek posle nekoliko sekundi naišao sam na jedva primetan redak talas. Došao je. . . a onda je nastupila pauza kada sam bacio pogled na pomodrele ivice nosa i blede usne . . . Hteo sam već da kažem: gotovo je . . . ali sam se, na sreću, uzdržao. . . Ponovo je kao tanana nit potekao talas.

„Evo, tako se gasi iskidani čovek“, pomislih, „tu se više ništa ne može učiniti . . .“

Ali najednom surovo, ne poznajući sopstveni glas, progovorih:

– Kamfor.

Tada mi se Ana Nikolajevna nagnu na uvo i prošapta:

– Čemu, doktore? Nemojte je mučiti. Zašto je još i bo-
sti? Sada će izdahnuti. . . Nećete je spasti.

Besno i namrgođeno sam je pogledao i rekao:

– Zamolio bih vas kamfor . . .

Ana Nikolajevna je uvređena i crvena lica odmah jur-nula ka stočiću i slomila ampulu.

Asistent takođe izgleda nije odobravao kamfor. Ali bez obzira na to, on je vešto i brzo uzeo špric, a žuto ulje je nestalo ispod kože nadlaktice.

„Umri. Umri što pre“, pomislih. „Umri. Jer šta ću s tobom?“

– Sada će izdahnuti – kao da je pogodio moje misli, prošapta asistent. Bacio je pogled na čaršav, ali se očigledno predomislio: bilo mu je žao da isprlja krvlju čaršav. Pa ipak, nekoliko sekundi kasnije morao je da je pokrije. Ležala je kao leš, ali nije umrla. U mojoj glavi najednom postade svetlo kao pod staklenom tavanicom naše daleke anatomske sale.

– Još kamfora – promuklo izgovorih.

I ponovo je asistent pokorno ušpricao ulje.

„Zar je moguće da neće umreti? . . .“ očajnički pomislih. „Zar ću morati? . . .“

Sve je bilo jasno u mozgu i najednom sam bez ikakvih udžbenika, bez saveta, bez ičije pomoći shvatio – uverenost da sam shvatio bila je čelična – da ću sada morati prvi put u životu da izvršim amputaciju čoveku koji se gasi. I taj čovek će umreti pod nožem. Ah, umreće mi pod nožem. Jer, ona više nema krvi! Za deset vrsta isteklo je sve kroz zdrobljene noge i ne zna se čak oseća li ona sada išta, čuje li. Ćuti. Ah, zašto ne umire? Šta će mi reći polude-li otac?

– Pripremajte amputaciju – rekao sam asistentu potpuno tuđim glasom.

Babica me divlje pogledala, ali asistentu zablista iskra saosećanja u očima, i on se uzmuva oko instrumenata. Pod njegovim rukama počeo je da urla primus.

Prošlo je četvrt časa. Sa sujevernim užasom zagledao sam se u ugašeno oko pridižući ledeni kapak. Ništa neću postići. Kako može da živi poluleš? Kapljice znoja curile su mi po čelu ispod bele kapice, a Pelageja Ivanovna je gazom brisala slani znoj. Ostacima krvi u devojčinih žilama sada je tekao i kofein. Da li je bilo po rebno ubrizgavati ga? Na bedrima njenim Ana Nikolajevna je jedva dotičući gladila ispupčenja nastala od fiziološkog rastvora. A devojka je živela.

Uzeo sam nož, trudeći se da imitiram (jedan jedini put sam na univerzitetu posmatrao amputaciju) nekog. . . Molio sam sudbinu da mi tokom sledećih pola sata ne umre. „Neka umre u sobi, kad završim operaciju. . .“

Za mene je radio moj zdravi razum ošinit neobičnošću okolnosti. Ja sam kružnim pokretom i vešto, kao iskusni mesar, najoštrijim nožem zasekao bedro i koža se razišla, ne ispustivši ni kapljicu krvi. „Ako krvni sudovi počnu da krvare, šta onda da radim?“ pomislih i kao vuk bacih pogled na gomilu torzionih pinceta. Presekao sam ogroman komad ženskog mesa, a krvni sud – ličio je na beličastu cevčicu – nije pustio ni kap krvi. Stegao sam ga torzionom pincetom i krenuo dalje. Stavljao sam te torzione pincete svuda gde sam pretpostavljao da će biti krvni sudovi. . . „Arteria. . . arteria. . . kako se ono, dovraga, zvaše? . . .“ Operaciona sala počela je da liči na kliniku. Torzione pincete visile su u čitavim grozdovima. Gazom su ih sve zajedno podigli uvis, i sitnom, sjajnom testerom

počeo sam da testerišem okruglu kost. „Zašto ne umire? . . . To je odista zadivljujuće . . . o, kako je žilav čovek!“

I kost je otpala. U rukama Demjana Lukiča ostalo je ono što je bila devojačka noga. Komadi mesa, kosti! Sve su to odbacili, a na stolu je ležala devojka koja kao da je bila skraćena za trećinu, patrljka odmaknutog u stranu. „Još samo malo. . . Ne umiri“, nadahnuto sam mislio, „strpi se do sobe, daj mi da srećno isplivam iz ovog užasnog slučaja.“

Posle toga smo uvezivali ligature, a onda, škljocajući kolenom, počeo sam retkim šavovima da šijem kožu. . . ali sam se najednom ozaren zaustavio, shvatio sam. . . ostavio sam otvor. . . ubacio tampon od gaze. . . Znoj mi je prekrivao oči i činilo mi se kao da sam u parnom kupatilu. . .

Odahnuo sam. Teško sam pogledao patrljak, voštano lice. Upitao: – Da li je živa?

– Živa je . . . – kao nečujni eho odgovorili su odmah i asistent i Ana Nikolajevna.

– Još koji minut će proživeti – samo usnama, nečujno mi je asistent na uvo rekao. Posle se trgao i delikatno mi posavetovao: – Drugu nogu možete i da ne dirate, doktore. Gazom ćemo je, znate, umotati. . . jer inače neće ni stići do postelje. . . Šta kažete? Sve je bolje, samo da nam ne skonča u sali.

– Gips dajte – promuklo sam odgovorio, podstaknut nepoznatom mi snagom.

Ceo pod bio je prekriven belim mrljama, svi smo bili oznojeni. Poluleš je nepokretno ležao. Desna noga bila je umotana u gips i samo je na potkolenici zjapio otvor koji sam namerno ostavio na mestu preloma.